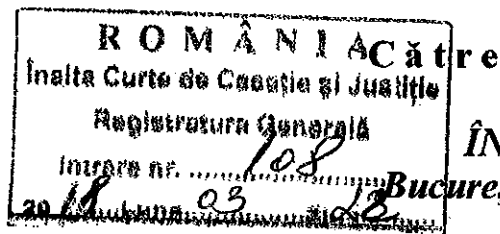

ROMÂNIA
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA JUDICIARĂ
- Serviciul Judiciar Penal -

Nr. 6/6/III-5/2018

22 martie 2018

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
București, str. Batiștei nr.25, Sector 2, Cod poștal 020934

Vă trimitem un exemplar al recursului în interesul legii declarat în conformitate cu prevederile art.471 din Codul de procedură penală, ca urmare a constatării practicii neunitare a instanțelor de judecată, în vederea interpretării și aplicării unitare a dispozițiilor prevăzute de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală, vizând natura juridică a termenului în care, de la data comunicării, inculpatul, persoana vătămată și celelalte părți, pot formula cereri și excepții, cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Anexe : 32

PROCUROR ȘEF SECȚIE,
Iuliana Nedelcu

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Nr. 6/6/III-5/2018

Către

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În temeiul art.471 din Codul de procedură penală, vă sesizăm
cu

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

în vederea interpretării și aplicării unitare a dispozițiilor prevăzute de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală, vizând natura juridică a termenului în care, de la data comunicării, inculpatul, persoana vătămată și celelalte părți pot formula cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Examenul jurisprudenței actuale existente în materie evidențiază două orientări, relevând caracterul neunitar al acesteia.

I. Într-o primă orientare s-a apreciat că termenul prevăzut de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală este unul de decădere; neinvocarea neregularităților rechizitoriului ori a nelegalităților urmăririi penale în termenul stabilit, conform art.344 alin.2 din Codul de procedură penală, pentru fiecare subiect procesual principal, atrage decăderea acestuia din dreptul de a le mai invoca.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Argumentul invocat în sprijinul acestui punct de vedere vizează interpretarea sistematică a prevederilor art.344 alin.2, 3 și 4 din Codul de procedură penală, potrivit căruia legiuitorul a instituit două categorii de termene procedurale, cu efecte distincte : un termen procedural, imperativ, absolut, indisolubil legat de exercițiul dreptului procesual al părților sau persoanei vătămate de a formula cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării, legalitatea administrării probelor sau a efectuării actelor urmăririi penale și un termen procedural de recomandare, relativ, fixat de judecătorul de cameră preliminară pentru soluționarea cererilor și excepțiilor, a cărui eventuală nerespectare nu are efecte în privința legalității actului îndeplinit.

Calificarea termenului prevăzut de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală ca fiind un termen imperativ, absolut, conduce la concluzia că, în cazul nerespectării sale, intervine sancțiunea procedurală a decăderii, în condițiile prevăzute de art.268 alin.1 din Codul de procedură penală, părțile nemaiavând posibilitatea de a contesta ulterior legalitatea actelor/probelor de urmărire penală, pentru motive sancționabile cu nulitatea relativă.

S-a considerat că o atare opțiune legislativă este concordantă cu rolul și funcționalitatea termenelor prevăzute de art.344 alin.2 și 3 din Codul de procedură penală, termene menite să disciplineze activitățile în cameră preliminară și să imprime acestei proceduri celeritatea necesară atingerii finalității sale.

Pe de altă parte, și din interpretarea dispozițiilor prevăzute de art.347 alin.4 din Codul de procedură penală, reiese că legiuitorul a reglementat implicit, dar neechivoc, decăderea ca sancțiune aplicabilă părților care nu au uzat de dreptul lor procesual în cameră preliminară, cu respectarea tuturor exigențelor procedurale temporale ori formale prescrise de lege. Astfel, încălcările normelor legale sancționabile cu nulitate relativă, intervenite în cursul urmăririi penale trebuie invocate în etapa reglementată de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală, iar nulitățile similare intervenite în cameră preliminară trebuie prezentate judecătorului investit în prim grad, ori, după caz, atunci când s-au ivit în această etapă, judecătorului sesizat în contestație (Anexele 1 – 11).

Acest punct de vedere este împărtășit și de instanța supremă (Anexa 11¹).

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

II. *Dimpotrivă, în opinia majoritară, s-a apreciat că acest termen judiciar nu este unul de decădere, ci un termen de recomandare.*

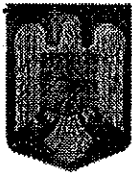
Astfel, dispozițiile care reglementează faza procesuală a camerei preliminare trebuie analizate, în mod sistematic, cu dispozițiile exprese care reglementează nulitățile actelor de procedură, respectiv art.281 alin.4 lit.a din Codul de procedură penală (nulitatea absolută) și art.282 alin.4 lit.a din același cod (nulitatea relativă), care prevăd că acestea pot fi invocate, în privința actelor de urmărire penală, până la închiderea fazei de cameră preliminară.

Prin urmare, s-a concluzionat că din analiza acestor dispoziții legale reiese că legiuitorul a stabilit momentul procesual până la care pot fi invocate nulitățile actelor de urmărire penală, respectiv "până la închiderea procedurii de cameră preliminară", iar nu la împlinirea termenului acordat de judecătorul de cameră preliminară, în conformitate cu dispozițiile art.344 alin.2 din Codul de procedură penală (Anexele 12 - 27).

Acest punct de vedere este împărtășit și de instanța supremă (Anexele 28 - 32).

Într-o decizie de speță, instanța supremă, în acest sens, a apreciat că *"sintagma folosită de legiuitor în dispozițiile art.281 și art.282 din Codul de procedură penală, închiderea procedurii de cameră preliminară - ca termen limită până la care pot fi invocate nulitățile absolute, respectiv relative, desemnează momentul procesual cu care, în faza de cameră preliminară, se încheie verificarea dosarului de urmărire penală. În plus, lipsa unei sancțiuni prevăzute de legiuitor în dispozițiile art.342-348 din Codul de procedură penală conduce la concluzia că nerespectarea termenelor acordate de judecătorul de cameră preliminară pentru formularea cererilor și excepțiilor nu atrage sancțiunea decăderii"* (încheierea din 10 noiembrie 2015, pronunțată în dosarul nr.3517/1/2015).

Au fost considerate relevante și încheierile definitive pronunțate anterior modificării art.344 alin.2 din Codul de procedură penală prin Legea nr.75 din 28 aprilie 2016 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.82/2014, pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr.334 din 29 aprilie 2016, întrucât norma de drept nu a fost modificată sub aspectul termenului ce urmează a fi stabilit de judecătorul de cameră preliminară pentru formularea cererilor și excepțiilor cu privire la legalitatea sesizării

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
CABINET PROCUROR GENERAL

instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Apreciez că soluţia legală în această materie este ilustrată de cea de-a doua orientare jurisprudenţială.

Potrivit art.344 alin.2 din Codul de procedură penală¹ inculpatului i se va comunica copia certificată a rechizitoriului şi, după caz, a traducerii autorizate a acestuia la locul de deţinere ori, după caz, la adresa unde locuieşte sau la adresa la care a solicitat comunicarea actelor de procedură, iar persoana vătămată, părţile civile sau responsabilii civilmente vor fi încunoştinţate cu privire la obiectul procedurii de cameră preliminară, dreptul de a-şi angaja un apărător şi termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

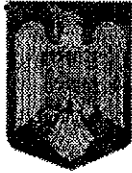
Termenul stabilit, în funcţie de complexitatea şi particularităţile cauzei, nu poate fi mai scurt de 20 zile şi va începe să curgă de la data comunicării copiei rechizitoriului în cazul inculpatului, şi de la comunicarea obiectului camerei preliminare în cazul persoanei vătămate, a părţii civile şi a părţii responsabile civilmente.

Doctrina² a statuat că termenele, în funcţie de scopul pentru care sunt instituite, se împart în *termene procedurale*, stabilite pentru sistematizarea, organizarea, disciplinarea activităţilor procesuale şi *termene substanţiale*, cele stabilite pentru protejarea unor interese ale participanţilor la proces.

Referitor la clasificarea termenelor, Curtea Constituţională, prin decizia nr.336 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial nr.342 din 19 mai 2015, a stabilit că "*după sancţiunea ce intervine în caz de nerespectare, termenele sunt : absolute (cominatorii) care atrag, în caz de nerespectare, consecinţe referitoare la validitatea actului îndeplinit; relative (de recomandare) sunt acelea care, în caz de nerespectare, nu atrag efecte în privinţa actului îndeplinit (...). Sancţiunile*

¹ Astfel cum a fost modificat prin Legea nr.75 din 28 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial nr.334 din 29 aprilie 2016 şi interpretat în lumina Deciziei Curţii Constituţionale nr.641 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial nr.887 din 5 decembrie 2014, prin care au fost declarate neconstituţionale dispoziţiile art.344 alin.4, art.345 alin.1 şi art.346 alin.1 din Codul de procedură penală cu privire la prevederea că procedura în cameră preliminară se desfăşoară fără participarea procurorului şi a inculpatului, considerându-se că a fost încălcat dreptul la un proces echitabil în componenta referitoare la oralitatea şi contradictorialitatea procedurilor şi asigurarea egalităţii armelor.

² Teodor-Viorel Gheorghe în N.Volonciu – Noul Cod de procedură penală, comentat, Ediţia a 2-a, revizuită şi adăugită, Editura Hamangiu, 2015, pag.660

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

privind nerespectarea termenelor procedurale derivă din principiul legalității procesului penal, enunțat de art.2 din Codul de procedură penală și consfințit prin dispozițiile art.23 alin.12 din Legea fundamentală și sunt reglementate în cuprinsul normelor procesual penale ale art.268 alin.1 – 3 și anume : decăderea din exercițiul unui drept, nulitatea actului făcut peste termen și încetarea unei măsuri procesuale temporare (...) (paragraful 27).

Pe de altă parte, în raport de modalitatea de stabilire, termenele sunt *legale* (stabilite de lege) și *judiciare* (stabilite de organul în fața căruia se desfășoară actele de procedură).

În doctrină³ s-a relevat că importanța distincției între termenele legale și judiciare constă în aceea că *"de principiu, termenele legale nu pot fi modificate – nici prelungite, nici abreviate -, în timp ce termenele judiciare pot fi modificate de organul care le-a fixat"*.

Potrivit dispozițiilor art.268 alin.1 din Codul de procedură penală, când pentru exercitarea unui drept procesual legea prevede un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercițiul dreptului și nulitatea actului făcut peste termen.

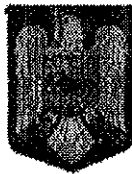
Prin urmare, dispozițiile legale se referă expres doar la termenele legale, nu și la cele judiciare, decăderea neputând opera în acest caz, legea fiind de strictă interpretare. Pe de altă parte, în cazul nerespectării termenelor imperative de către organele judiciare, sancțiunea procesuală nu este decăderea, ci poate fi, în funcție de vătămarea produsă, nulitatea întemeiată pe alin.3 al art.268 din Codul de procedură penală.

Astfel, în raport de aceste clasificări, doctrina⁴ și jurisprudența au apreciat că sub aspectul naturii juridice termenul stabilit de judecătorul de cameră preliminară, conform art.344 alin.2 din Codul de procedură penală, pentru formularea cererilor și excepțiilor cu privire la legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, are o natură mixtă, *judiciară* - cu privire la durata lui și *legală* - cu privire la momentul final, prevăzut în conținutul art.344 alin.4 și art.345 alin.1⁵ din Codul de procedură penală.

³ Teodor-Viorel Gheorghe în. N.Volonciu – Noul Cod de procedură penală, comentat, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, 2015, pag.666

⁴ Idem, pag.667

⁵ Prin Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, publicată în M.Of.nr.116 din 6 februarie 2018, Curtea Constituțională a decis că soluția legislativă cuprinsă în art.345 alin.1 din Codul de procedură penală, care nu permite judecătorului de cameră preliminară în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara "oricărui înscrisuri noi prezentate" este neconstituțională.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Referitor la definirea *momentului final* al procedurii de cameră preliminară, considerăm că acesta trebuie apreciat în raport de modalitatea în care se desfășoară procedura de cameră preliminară, respectiv dacă au fost sau nu formulate cereri sau excepții, ce pot viza cele 4 aspecte care sunt avute în vedere în activitatea de verificare, respectiv: competența, sesizarea, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procedurale/procesuale de către organele de urmărire penală. De altfel, putându-se invoca incidența sancțiunii nulității absolute sau relative, momentul final al procedurii de cameră preliminară este marcat de momentele procesuale limită până la care pot fi invocate dispozițiile procedurale privitoare la regimul nulităților.

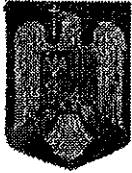
Legiuitorul a folosit două noțiuni distincte pentru a marca sfârșitul etapei camerei preliminare, în cazul nulităților absolute referindu-se, conform art.281 alin.4, la "*încheierea procedurii în cameră preliminară*", iar în cazul nulității relative, conform art.282 alin.4, folosește noțiunea "*până la închiderea procedurii de cameră preliminară*" dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare.

Potrivit art.344 alin.4 din Codul de procedură penală, la expirarea termenului stabilit pentru formularea de cereri și excepții cu privire la obiectul camerei preliminare, în situația în care părțile, subiecții procesuali principali le-au formulat, judecătorul de cameră preliminară va trebui să stabilească termen în camera de consiliu și să dispună citarea inculpatului, persoanei vătămate, părții civile, părții responsabile civilmente și încunoștințarea procurorului.

Totodată, ori de câte ori judecătorul de cameră preliminară apreciază că se impune invocarea, din oficiu, de excepții care vizează cazurile de nulitate absolută, nulitate relativă⁶ sau neregularitatea actului de sesizare, stabilește termen pentru dezbateră în contradictoriu a acestora.

În situația în care părțile sau subiecții procesuali principali au depus cereri și excepții, raportându-se la dispozițiile art.282 alin.4 lit.a și art.281 alin.4 lit.a din Codul de procedură penală, după expirarea termenului stabilit de către judecător, din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor prevăzute de art.347 alin.4 din același cod reiese că excepțiile și cererile ce

⁶ Prin Decizia nr.554 din 19 septembrie 2017, publicată în M.Of.nr.1013 din 21 decembrie 2017, Curtea Constituțională a decis că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.282 alin.2 din Codul de procedură penală, care nu permite invocarea din oficiu a nulității relative, este neconstituțională.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

vizează nulitățile pot fi invocate chiar la termenul stabilit de către judecător, potrivit art.345 din Codul de procedură penală.

Prin urmare, din coroborarea acestor dispoziții reiese că la termenul stabilit în camera de consiliu judecătorul de cameră preliminară trebuie să pună în dezbatere contradictorie cererile și excepțiile depuse în scris sau invocate în ședință, precum și cele invocate din oficiu. Având în vedere dispozițiile prevăzute de art.282 alin.3 și 4 lit.a din Codul de procedură penală, potrivit cărora nulitățile pot fi invocate până la încheierea procedurii de cameră preliminară, apreciem că prin aceasta trebuie înțeles momentul de finalizare a dezbaterilor și soluționare a cererilor și excepțiilor în procedura prevăzută de art.345 din Codul de procedură penală. Această concluzie se desprinde și din interpretarea dispozițiilor prevăzute de art.346 care prevăd soluția ce urmează a fi pronunțată : restituirea cauzei la parchet sau începerea judecării, întrucât numai după ce au fost epuizate toate cererile și excepțiile invocate, judecătorul de cameră preliminară poate dispune prin acte procesuale specifice, unele dintre acestea având un caracter definitiv, altele putând fi contestate.

În acest sens este și jurisprudența instanței de contencios constituțional care a statuat că (...) *judecătorul de cameră preliminară va putea pune în discuție, la cerere sau din oficiu, în condițiile art.345 alin.1 din Codul de procedură penală, neregularități ale actului de sesizare, cu respectarea principiului contradictorialității și oralității. Prin urmare, elementele de noutate invocate de autor pot fi combătute înainte ca judecătorul de cameră preliminară să emită încheierea ce se va comunica parchetului în temeiul art.345 alin.2 din același cod (...) (paragraful 20 din Decizia nr.803 din 5 decembrie 2017), (...) este necesar ca, în procedura de cameră preliminară, verificarea legalității administrării probelor de către organele de urmărire penală să fie realizată, în mod nemijlocit, în contradictoriu cu părțile și persoana vătămată, cu posibilitatea administrării oricăror mijloace de probă (paragraful 46 din Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017⁸).*

⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr.161 din 21 februarie 2018, prin care s-a constatat că dispozițiile art.344 alin.2, art.345 alin.1 și alin.3, art.346 alin.1 și alin.4¹ din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial nr.116 din 6 februarie 2018, prin care Curtea Constituțională a decis că soluția legislativă cuprinsă în art.345 alin.1 din Codul de procedură penală, care nu permite judecătorului de cameră preliminară în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara " oricăror înscrisuri noi prezentate " este neconstituțională.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Așadar, posibilitatea suplimentării cererilor și excepțiilor după expirarea termenului stabilit, dar nu mai târziu de momentul dezbaterii acestora în fața judecătorului de cameră preliminară, este un argument în favoarea soluției că termenul de formulare a cererilor și excepțiilor nu este unul de decădere. După momentul dezbaterilor asupra cererilor și excepțiilor până la momentul pronunțării de către judecătorul de cameră preliminară, acestea nu mai pot fi formulate, întrucât se încalcă principiul contradictorialității, excepție făcând cazurile de nulitate absolută, care pot fi invocate și în contestație, chiar dacă nu au fost invocate în fața judecătorului de cameră preliminară, conform art.347 alin.4 din Codul de procedură penală.

Prin urmare, dată fiind importanța nulităților, prevalează în stabilirea naturii juridice a termenului prevăzut de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală, momentul final până la care pot fi invocate acestea.

Astfel, interpretarea coroborată a dispozițiilor legale invocate conduce la concluzia că sintagma *închiderea procedurii de cameră preliminară*, semnifică nu expirarea termenului stabilit de judecătorul de cameră preliminară pentru depunerea cererilor și excepțiilor, ci termenului stabilit pentru soluționarea procedurii de cameră preliminară, conform art.345 din Codul de procedură penală, termen la care părțile sunt legal citate, cu asigurarea caracterului echitabil al procedurii.

În consecință, în raport de regimul nulităților, precum și față de faptul că, potrivit principiului contradictorialității, la termenul stabilit în camera de consiliu judecătorul de cameră preliminară trebuie să pună în dezbaterie contradictorie cererile și excepțiile depuse în scris sau invocate în ședință, precum și cele invocate din oficiu, apreciez că termenul prevăzut de art.344 alin.2 din Codul de procedură penală este un termen judiciar, iar reformularea excepțiilor sau cererilor până la termenul fixat de judecătorul de cameră preliminară nu conduce la sancțiunea decăderii din dreptul de a le formula.

În acest sens s-a pronunțat și doctrina recentă⁹.

⁹ I.Kuglay în M.Udroiu (coordonator), Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, Ediția 2, Editura C.H.Beck, 2017, pag.1426; A.Zarafiu, Procedură penală, Partea generală. Partea specială. Note de curs, explicații și comentarii. Noul Cod de procedură penală. Editura C.H.Beck, 2014, pag.344

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Având în vedere cele expuse, vă solicităm să constatați că problema de drept a primit o soluționare diferită din partea instanțelor judecătorești și, printr-o decizie obligatorie, să stabiliți modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, conform art.474 din Codul de procedură penală.